

Grunnlag for regional forskrift – høsting av tare sør av Vega i Nordland.

Innstilling/oppsummering fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Nordland fylkeskommune

16.06.2021

Innhold

	Side
1. Innledning	3
1.1 Bakgrunn	3
1.2 Om tare og tarehøsting	3
2. Arbeidsgruppens mandat	4
3. Arbeidsgruppens sammensetning	5
4. Gruppens arbeidsform	6
5. Kunnskapsgrunnlaget	6
6. Tilrådning og diskusjoner	7
6.1 Vega og vegaøyene verdensarv	7
6.2 Tematiske områder	8
6.2.1 Høstefelt	8
6.2.2 Høstesyklus	8
6.2.3 Høsteplan	9
6.2.4 Referanseområder	9
6.2.5 Fredning	9
6.2.6 Biomassemodell	9
7. Avsluttende kommentarer	10
8. Aktuelle dokumenter og presentasjoner	10

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Det har ikke tidligere vært regulert for høsting av tare i Nordland. Fiskeridirektoratet har nå tatt initiativ til utarbeidelse av forskrift for høsting i en sektor sør for Vega og nord for grensen mellom Trøndelag og Nordland fylker. I denne forbindelse er Nordland Fylkeskommune bedt om å lede en arbeidsgruppe som skal utarbeide et grunnlag til ny regional forskrift for slik høsting. En eventuell ny forskrift skal i utgangspunktet gjelde for inntil 5 år.

Grunnlaget for en forskrift skal sendes på offentlig høring, og Fiskeridirektoratet skal etter dette eventuelt vedta og iverksette en forskrift basert på arbeidsgruppens innstilling og høringsuttalelsene. Høringen skal involvere interesseorganisasjoner og berørte offentlige myndigheter, inkludert kommuner.

Initiativet fra Fiskeridirektoratet og arbeidet i arbeidsgruppen har i første rekke vært basert på rapport nr. 44-2018 fra Havforskningsinstituttet. Denne omhandler tareundersøkelser i Nordland i 2018. I rapporten anbefales det at kyststrekningen fra Bindal til Vega åpnes for kommersiell høsting av tare med nærmere angitte begrensninger.

1.2 Om tare og tarehøsting

Høsting av tare i Norge er regulert i forskrift om høsting av tang og tare – 13.07.1995 – nr. 642.

Nedenfor er gjengitt forskriftens § 5 som omhandler regionale forskrifter m.m.

«Fiskeridirektoratet kan fastsette regionale forskrifter om hvor og når det er tillatt å høste tare i den enkelte region. Forskriftsforslag utarbeides av fylkesvise grupper som ledes av fylkeskommunen.

Fiskeridirektoratet kan, i samråd med Miljødirektoratet, åpne for høsting av tang og tare for inntil 5 år av gangen dersom det er sannsynlig at ressursen og økosystemet i området kan tåle den belastningen høstingen innebærer.

Høsting kan bare skje innenfor åpne felt, og på de vilkår som framgår av denne forskrift, de regionale forskriftene, samt forvaltningsplan for tang og tare.

Hele eller deler av åpne felt kan stenges før 5 år er gått dersom noen av forutsetningene tillatelsen bygger på bortfaller.

Fiskeridirektoratet kan også fastsette bestemmelser om varig forbud mot høsting av tang og tare i bestemte områder.»

Stor-tare er den største makroalgen i norske farvann, og danner tareskoger i eksponerte områder langs hele kysten. Tareskogen har mange funksjoner i naturen og er bl.a. viktige oppvekst- og beiteområder for fisk og andre sjødyr og er i tillegg beiteområder for flere arter av sjøfugl.

Stor-tare har på den andre siden et stort potensial for kommersiell utnyttelse, og forvaltningen skal ta hensyn både til bruk og vern.

Havforskningsinstituttet (HI) overvåker tilstanden i tareskogen gjennom prøvetaking både i eksisterende høstefelt og i utpekte referanseområder som er stengt for taretråling.

Referanseområdene er «urørte» områder som sammen med undersøkelser i aktive høstefelt gir grunnlag for å si noe om effektene av taretråling.

Det blir i dag høstet ca. 150 000 tonn tare årlig i Norge. Dette til en førstehåndsverdi på kr. 294,- pr. tonn (gjeldende pris). Den høstede mengden utgjør i dag godt under 1 % av den totale stående biomassen langs kysten. Denne er anslått til å utgjøre over 50 millioner tonn.

Det viktigste produktet fra tare er alginat. Alginat brukes til å skape fortykninger, danne gele, stabilisere blandinger og danne beskyttende «film». Dette gir muligheter for anvendelse innenfor en rekke områder som omfatter produksjon av ulike næringsmidler og legemidler.

Det er i dag to framtrepende aktører i næringa som synes aktuell i vårt område. Disse er DuPont Nutrition Norge AS, nylig overtatt av IFF og Nutrimar AS.

Det er hittil, over år, høstet stortare langs kysten fra Rogaland til og med Trøndelag. I Nordland derimot er fram til nå kun foretatt prøvehøsting og kartlegging (HI).

2. Arbeidsgruppens mandat

Som nevnt er det så langt ikke utarbeidet regional forskrift for høsting av tare i Nordland. Fiskeridirektoratets hovedkontor har imidlertid bedt om at det utarbeides et grunnlag for slik lokal forskrift med hjemmel i sentral forskrift av 13. juli 1995 nr. 642 (Forskrift om høsting av tang og tare) § 5. Denne forskriften er igjen hjemlet i Havressurslova av 6. juni 2008 nr. 37.

I brev fra Fiskeridirektoratet av 12.04.2019 blir Nordland Fylkeskommune anmodet om å starte opp et arbeid med reguleringsprosess for høsting av tare i et område sør av Vega i Nordland (*Anmodning om oppstart av reguleringsprosess for høsting av tare i et område sør av Vega i Nordland*). I den forbindelse bes fylkeskommunen om å nedsette en arbeidsgruppe som skal utarbeide forslag til regulering av kommersiell høsting av tare på en kyststrekning fra Bindal til Vega i Nordland. Det henvises forøvrig til havressurslovens innledende bestemmelser, der §1 «Formål» har følgende ordlyd:

Formålet med lova er å sikre ei berekraftig og samfunnsøkonomisk lønsam forvaltning av dei viltlevande marine ressursane og det tilhøyrande genetiske materialet og å medverke til å sikre sysselsetjing og busetjing i kystsamfunna.

Arbeidsgruppen skal i sitt grunnlagsdokument komme med forslag til hvor og når det skal tillates å høste tare innenfor området som omfattes av HI sin rapport, sør for Vega. Dette grunnlaget skal benyttes av Fiskeridirektoratets i sin utarbeidelse av en eventuell regional forskrift.

3. Arbeidsgruppens sammensetning

Det er fylkeskommunen som avgjør sammensetningen av arbeidsgruppen.

Fiskeridirektoratet har likevel kommet med forslag, ut fra tidligere erfaring, om hvem som bør være representert både som medlemmer og observatører.

Nordland fylkeskommune har langt på vei tatt hensyn til Fiskeridirektoratets forslag, og bestemt at det skal inviteres medlemmer og observatører med følgende representasjon:

- Kystkommunene (Helgeland Interkommunale Politiske Råd)
- Fiskeridirektoratet
- Fiskerinæringa i Nordland
- Fylkesmannen i Nordland (Statsforvalteren i Nordland)
- Taretrålnæringa
- Havforskningsinstituttet (HI)
- Trøndelag fylkeskommune (TFK)
- Nordland fylkeskommune

Arbeidsgruppen har etter dette fått følgende sammensetning:

Medlemmer

- Elisabeth Treines, Helgeland interkommunale politiske råd (HIPR). Fratrådte arbeidsgruppen i desember 2020.
- Mira Bolsøy Aasjord/Per Sagen, Fiskeridirektoratet region Nordland
- Jannike Elise Wika, Statsforvalteren i Nordland (tidl. Fylkesmannen i Nordland)
- Elisabeth Karlsen, Nordland Fylkes Fiskarlag
- Stig Magne Torgersen og Tor Inge Larsen (vara), Brønnøy Fiskarlag (lokallag)
- Harald Bredahl, DuPont Nutrition Norge AS (nå IFF)
- Brynjar Balstad, Nutrimar AS

Observatører

- Njål Wang Andersen, Fiskeridirektoratet (hovedkontoret)
- Henning Steen, Havforskningsinstituttet (HI)
- Leif Harald Hanssen, Trøndelag Fylkeskommune

Sekretariat

Nordland fylkeskommunes deltakere har vært Olav Nyholmen og Steinar Randby.

Fylkeskommunen har med sine deltakere koordinert arbeidet i arbeidsgruppen og fungert som arbeidsgruppens sekretariat.

4. Gruppens arbeidsform

Arbeidet i gruppen startet i april 2020. Arbeidet har vært preget av koronasituasjonen. Det har vært gjennomført 9 møter, alle elektronisk i form av videomøter (Teams).

Arbeidsgruppen har hatt god nytte av informasjon fra prosessen rundt ny regional forskrift i Trøndelag som pågikk i 2019. Fokuspunkt for vår forskrift er allikevel annerledes enn for Trøndelag. Dette på bakgrunn av at det for Trøndelag er snakk om revidering av fra før vedtatt regional forskrift, mens det for angjeldende område på Sør-Helgeland ikke tidligere har foreligget høsteforskrift.

Arbeidet i gruppen har altså tatt utgangspunkt i de samme tematiske forhold som de vi finner i rapporten fra arbeidsgruppen i Trøndelag. Likevel er altså vår tilnærming til arbeidet noe annerledes.

Arbeidsgruppen er ikke et organ som kan påta seg oppgaver ut over dets mandat, som eksempelvis undersøkelser og forskning knyttet til taretrålingens eventuelle miljøpåvirkninger. Arbeidsgruppen har derfor, som et utgangspunkt, bare forholdt seg til eksisterende miljø- og naturregistreringer og kjent kunnskap forøvrig.

5. Kunnskapsgrunnlaget

- Rapport nr. 44-2018 fra Havforskningsinstituttet (HI)
«Tareundersøkelser i Nordland 2018»
- Rapport nr. 2020-9 fra HI «Tareundersøkelser i Nordland 2019»
- Rapport 2002 fra en arbeidsgruppe nedsatt av Fiskeridepartementet og Miljøverndepartementet «Nedbeiting av tareskog i Norge».
- Presentasjon HI – «Tareundersøkelser i Nordland 2020»
- Presentasjon HI – «Biomassemodell»
- Presentasjon HI – «KELPFISH»
- Rapport nr. 5150-2006 fra NIVA «Økologiske effekter av taretråling».
- Geodata knyttet til temaet:
 - Kystnære fiskeridata (Fiskeridirektoratet)
 - Vedtatte naturvernområder (Miljødirektoratet)
- Mindre notater og vurderinger knyttet til temaet fra ulike kilder.

Arbeidet tar altså utgangspunkt i eksisterende kunnskapsgrunnlag som for noen av deltakere i arbeidsgruppen har fremstått som utilstrekkelig.

Arbeidsgruppen noterer at det pågår flere forskningsprosjekt i ulike forskningsmiljø som vil gi ny kunnskap om forvaltningen av stortare framover. Dette er først og fremst knyttet til utvikling av biomassemodeller for stortare (HI og NIVA). HI driver også med forskning på effekter av taretråling på tareskogens økosystem, jf. prosjektet KELPFISH. Det er i prosessen etterlyst kunnskap om taretrålingens påvirkning på lokale fugle- og fiskebestander.

En rapport fra NIVA, om økologiske effekter av taretråling, er videresendt medlemmene i arbeidsgruppen som en del av kunnskapsgrunnlaget.

I tillegg har NIVA v/ Hartvig Christie og Trine Bekkby deltatt på møte i arbeidsgruppen.

Det er gjennomført webinar med tema «tare og de økologiske konsekvensene av tarehøsting». Webinaret ble gjennomført i regi av Fiskeridirektoratet region Nordland og Nordland Fylkes Fiskarlag. Dette omfattet presentasjoner fra NINA, Havforskningsinstituttet, NIVA samt Gunnar Johansen fra Vikna og omegn Fiskarlag.

6. Tilråding og diskusjoner

Arbeidsgruppen mener, med unntak av Statsforvalteren i Nordland, at eksisterende kunnskapsgrunnlag kan være tilstrekkelig til at en åpning for tarehøsting sør av Vega kan forsvares under gitte betingelser. HIPR stiller likevel spørsmål ved om kunnskapsgrunnlaget tilknyttet effekten av taretråling på sjøfugl er godt nok, og Fiskeridirektoratet region Nordland understreker at kommuneplaner, i forhold til enbruks fiskeriområder, må være avklart før tarehøsting eventuelt tillates. Fiskeridirektoratet Region Nordland og fiskerinæringens representanter gir ellers uttrykk for generell skepsis til tarehøsting i dette området.

Arbeidsgruppen har ikke kommet frem til noen entydig/omforent innstilling. Gruppens medlemmer har foretatt en grundig vurdering av ulike aspekter ved tarehøsting i det aktuelle området, og i all hovedsak gitt skriftlige tilbakemeldinger. Det er betydelige sprik i synspunkter knyttet til ulike sider ved det å eventuelt skulle åpne opp for høsting av tare her.

Det er gjort forsøk senere i prosessen med å oppnå større konsensus. Dette blant annet ved å foreslå en mer differensiert inndeling av høsteområdene, slik det fremgår av HI sin presentasjon av «Tareundersøkelser i Nordland 2020». Slike initiativ har ikke ført nevneverdig fram, og de sprikende holdningene vi har sett tidligere i prosessen, er i all hovedsak opprettholdt.

6.1 Vega og Vegaøyene verdensarv

Vega og Vegaøyene fikk verdensarvstatus i 2004. Det aktuelle høsteområdet sør av Vega, som arbeidsgruppen skal ta stilling til, overlapper noe i nord med sørlige deler av verdensarvområdet. Det var ingen motforestillinger fra noen i arbeidsgruppen til et forslag om å tilpasse høsteområdet slik at verdensarvområdet ikke blir berørt. Dermed må det anes som enighet om at ingen deler av verdensarvområdet skal inkluderes i arbeidet med en eventuell regional forskrift for tarehøsting.

6.2 Tematiske områder

Det ble klart tidlig i prosessen hvilke tema det var viktig å fokusere på i det videre arbeidet, og som senere skulle danne grunnlaget for en eventuell innstilling. Temaene var:

- Høstefeltene utstrekning, der utformingen av disse hadde fokus.
- Høstesyklus, altså hvor ofte man skal høste disse feltene.
- Høsteplanen, struktur på feltene tidsplan for høsting i ulike felt.
- Referanseområdene knyttet til høstingen og plassering av disse.
- Fredning og andre reguleringer.
- Utarbeiding av biomassemodell og betydningen av denne.

Statsforvalteren i Nordland (tidligere fylkesmannen i Nordland) kom tidlig i prosessen med konklusjonen om at de ikke ønsker åpne for taretråling i Nordland i denne omgang. Begrunnelsen for dette standpunktet ligger i at det pr. i dag ikke er gjennomført tilstrekkelige undersøkelser knyttet til tarehøstingens innvirkning på dyrelivet. FMNO uttaler at det ikke er sannsynlig at økosystemet i området kan tåle den belastning en slik høsting vil innebære. De har størst fokus i så måte på lokale sjøfuglbestander og deres næringsøk gjennom året.

Statsforvalteren i Nordland uttaler at: «...har valgt å ikke komme med innspill på det enkelte tema i oversendt utkast. Dersom vi skal bidra i tilrådingen til Fiskeridirektoratet, vil det være snakk om å tilrå at forskrift ikke fastsettes, ut fra den kunnskap som foreligger.»

Innspill fra Statsforvalteren i Nordland er, på bakgrunn av ovenstående, ikke inkludert i nedenstående gjennomgang av innspill på det enkelte tema.

6.2.1 Høstefelt

Arbeidsgruppen tilrår at høstefeltene kan deles inn i øst/vest-retning med en bredde på 1 nautisk mil. Denne inndelingen er den samme som brukes i andre deler av landet. Høstefeltene østlige begrensnings er den samme som framkommer i rapport nr. 44-2018 fra Havforskningsinstituttet (HI).

Bortsett fra Statsforvalteren i Nordland, slutter hele arbeidsgruppen opp om denne inndelingen.

6.2.2 Høstesyklus

Kunnskap som er tilgjengelig i dag tilsier at taren stort sett reetableres innenfor en tidsperiode på 4 til 5 år. Imidlertid er det studier som viser at gjenoppretting av tareskogens biologiske mangfold (epifytter o.l.) tar lengre tid. HI anbefaler i sin rapport fra 2019 en høstesyklus på minst 7 år i dette området. Anbefalingen er basert på prøvehøsting og utvikling av epifyttsamfunn.

I arbeidsgruppen framkommer det anbefalinger på høstesyklus fra 5 år til mer enn 8 år. To medlemmer, fra Nordland Fylkes Fiskarlag og Brønnøy Fiskarlag, ønsker 8 år eller mer. Helgeland Interkommunale Politiske Råd (HIPR) og Fiskeridirektoratet region Nordland, ønsker minimum 7 års syklus. To medlemmer, fra tarenæringa (Nutrimar AS og DuPont Nutrition AS/IFF), ønsker 5 års syklus, som er den syklusen som brukes i regionale forskrifter i resten av landet.

6.2.3 Høsteplan

Arbeidsgruppen tilrår en organisering slik at høstefeltene deles inn i en struktur der nabofelt ikke høstes påfølgende år/sesong. Det er likevel uenighet i gruppen om hvorvidt gjennomført høsting av prøvefeltene skal inngå i denne organiseringen.

6.2.4 Referanseområder

De to medlemmene fra tarenæringa ønsker at referanseområdene skal legges til allerede fredete områder.

Øvrige arbeidsgruppemedlemmer ønsker at referanseområdene skal være mest mulig sammenlignbare med områder det skal høstes fra.

HI har utarbeidet forslag til referanseområder på oppdrag fra Fiskeridirektoratet. Forslaget er imidlertid ikke blitt forelagt arbeidsgruppen.

6.2.5 Fredning og reguleringer

HIPR, Nordland Fylkes Fiskarlag og Brønnøy Fiskarlag ønsker ikke tråling i gyteperioden, i arealer som er satt av til en-bruks fiskeområder (6300) i gjeldene arealplaner i kommunene, og i arealer som er kartlagt som gyteområder. Fiskeridirektoratet region Nordland ønsker ikke tråling i arealer som er kartlagt som gyteområder. Disse medlemmene mener gyteperioden skal regnes fra 1. januar til og med 31 mai.

Tarenæringas to medlemmer ønsker fredning kun i områder der gjeldene fredningsbestemmelser er fastsatt fra tidligere. De ønsker videre at fredningsperioden i ovennevnte gyteområder skal gjelde fra 1. februar til og med 30. april.

6.2.6 Biomassemodell

Det vises til HIs prosjekt «Biomassemodell for stortare», gjennomført 2016-2019 i et pilotområde på Sunnmøre, der høyopløselige kartlag var tilgjengelige.

Begge medlemmene fra tarenæringa påpeker at biomassemodellen tilpasses og tas i bruk i økende omfang. De påpeker videre at det vil ta noe tid før modellen vil bli tatt i bruk i Nordland, og ser ikke behov for å avvente tarehøsting i Nordland til ferdigstilling.

HIPR fremholder at når biomassemodell foreligger (for det aktuelle området) bør man umiddelbart gjennomgå en regional forskrift på nytt.

Nordland Fylkes Fiskarlag og Brønnøy Fiskarlag mener en regional forskrift ikke må utformes før en biomassemodell foreligger. Disse medlemmene mener også at det må settes en begrensning på hvor stort uttak av tilgjengelig biomasse som kan aksepteres.

7. Avsluttende kommentarer

Arbeidet i gruppen har båret preg av pandemisituasjonen og alle møter har vært avviklet digitalt i form av videomøter på «Teams». Dette har til syvende og sist også påvirket samordningen av arbeidet og utveksling av synspunkter.

Gruppen har vært bredt sammensatt, noe som nok har bidratt til at vi gjennom dette arbeidet har fått avdekket de ulike holdninger og synspunkter til spørsmålet om å åpne opp for tarehøsting sør av Vega: Alt fra Statsforvalterens nei på grunn av for lite kunnskap om konsekvensene på dyrelivet, til tarenæringas tanker om en naturlig videreføring av en høsteaktivitet som allerede eksisterer langs kysten sør for Nordland.

Som det fremgår av kap. 6, mener arbeidsgruppen, med unntak av Statsforvalteren i Nordland, at eksisterende kunnskapsgrunnlag kan være tilstrekkelig til at en åpning for tarehøsting i dette området kan forsvares under gitte betingelser. Det er imidlertid klart at arbeidsgruppen ikke har kommet frem til noe helhetlig omforent forslag. Prosessen har forhåpentlig likevel bidratt til større innsikt i problemstillinger knytt opp mot tarehøsting. Ikke minst er det å håpe at Fiskeridirektoratet, i sin vurdering av å tillate tarehøsting i området, kan dra nytte av resultatene fra dette arbeidet.

8. Aktuelle dokumenter og presentasjoner

Rapport nr. 44-2018 (HI): *Tareundersøkelser i Nordland 2018*

<https://www.hi.no/resources/publikasjoner/rapport-fra-havforskningen/2018/tareundersokelsernordland2018.pdf>

Rapport nr. 2020-9 (HI): *Tareundersøkelser i Nordland 2019*

<https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2020-9#sec-5>

Rapport 2002 fra en arbeidsgruppe nedsatt av Fiskeridepartementet og Miljøverndepartementet: *Nedbeiting av tareskog i Norge.*

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/fid/rap/2002/0008/ddd/pdfv/158055-nedbeiting_tareskog02.pdf

Rapport nr. 5150-2006 (NIVA): *Økologiske effekter av taretråling.*

https://niva.brage.unit.no/niva-xmlui/bitstream/handle/11250/213085/5150_72dpi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Presentasjon (HI): *Tareundersøkelser i Nordland 2020*

Tareundersøkelser
Nordland 2020.pdf

Presentasjon (HI): *Biomassemodell*

Biomassemodell.pdf
f

Presentasjon (HI): *KELPFISH*

KelpFish2
oppdatert.pdf